

Medyada Kadın / Beden Temsil (Siyaset)i

Prof. Dr. Sevda Alankuş
7 Ocak 2009

OSMANLI BANKASI
ARŞİV VE ARAŞTIRMA
MERKEZİ

Garanti Bankası kuruluşudur

http://www.obarsiv.com/e_voyvoda_0809.html

Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi'nde yapılan konuşma metni, araştırmacıların kişisel kullanımları için web sayfamıza konulmaktadır. Bu konuşma metinleri, ticari amaçlarla çoğaltılıp dağıtılamaz veya Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi'nin izni olmaksızın başka kurumlara ait web sitelerinde veya veritabanlarında yer alamaz.

MEDYADA KADIN/BEDEN TEMSİL(SİYASET)İ

SEVDA ALANKUŞ

“Medyada Kadın/Beden Temsil(Siyaset)i” başlığı iki ayrı iddiayı barındırıyor. “Medya” ve “kadın” sözcüklerinin bir arada kullandığınız her durumda aslında bir sorun alanından söz ediyoruz. Birinci iddiam bu o zaman. Kadın ve medya ilişkisinin sorunlu niteliği. Bunu tamamlayan ikinci iddiam ise; “medyada kadınların beden, erkeklerin ise akıl üzerinden/ile temsil edildikleri” biçiminde. Başka ifadeyle kadınların –kendi içinde birtakım tutarsızlıklar, çelişkiler taşımakla birlikte– belirli basma kalıplaştırmalar çerçevesinde temsil edildiklerini, bunun da ataerkil gündelik yaşam ilişkilerinin yeniden üretilmesi anlamında bir “temsil (siyaset)i”ne karşılık geldiğini düşünüyorum. Şüphesiz “temsil (siyaset)i” derken, birtakım “akıllı adamlar”ın toplantılar yapıp, “kadınları böyle ya da şöyle gösterelim” diye kendi aralarında kararlar alıp uygulamaya geçtikleri bir durumu anlatmıyorum. Anlatmak istediğim kadın/erkek hepimizin içselleştirmiş olduğu bir zihniyet dünyası, bu ölçüde de çok yaygın ve tehlikeli bir gündelik hayat siyaseti. Kısacası bu konuşmada medyanın, “gündelik hayatın kadın bedeni üzerinden bir trafik biçiminde işleyen temsillerini yeniden ürettiği”ni iddia ediyorum. (“Trafik” sözcüğünün bu kullanımını akademik bir çalışmadan aldım.)

Bu ikinci “kadına ilişkin temsillerin bir siyasal tavır oluşturduğu” iddiamı biraz daha açmak istiyorum. Kadınlar medyada kendi içinde çelişkiler taşıyıp, tutarlılık ve bütünlük göstermese bile belirli bir “gerçeklik rejimi” içerisinden temsil ediliyorlar. “Gerçeklik rejimi” kavramı Fransız sosyolog/felsefeci Michel Foucault’dan aldığım bir kavram. Benim burada

kullandığım biçimiyle bu kavram, çok farklı tezahürleri bulunsa bile kadınların ataerkil gerçeklik rejimi içerisinde medyaya konu olduklarını anlatıyor ve daha önce de söylediğim gibi zihniyet dünyamızı biz çoğunlukla fark etmeden işgal etmiş olan bir durumu anlatıyor. Örneğin bu konular üzerine kafa yoran, çalışan biri olduğum halde, kendimi zaman zaman birisine dair olumluluktan söz ederken “adam gibi” sıfatını kullanır halde bulabiliyorum. Neden bu zihniyet örgüsü bu kadar yaygın ya da kadınlar söz konusu olunca neden böyle bir aşağı yukarı tutarlı bir “temsil siyaset(i)” ya da “gerçeklik rejimi”nden söz edebiliyoruz?.

Bunun cevabının soyutlamalar üzerine kurulu niteliğiyle dilde, ya da dil içerisinde/aracılığıyla evrensel diyebileceğimiz bir nitelikte karşımıza çıkan anlam oluşturma eyleminde yattığını söyleyebiliriz. Belirli bir feminist eleştiri çerçevesinde söylersem, bildiğiniz gibi hegemonik nitelik taşıyan Batılı zihniyet dünyası ikili karşıtlıklar üzerinden dünyayı algılayan/açıklayan bir kavrama çerçevesi sunuyor. “İkili karşıtlıklar”dan kastım, hepimizin gündelik hayatı anlamaya çalışırken, iletişim kurarken çoğunlukla başvurmadan edemediği –o kadar da sorunlu olan- kavram çiftleri. Bir yana “Batı”yı, diğer yana “Doğu”yu, bir yana “gelişmiş/uygar”ı diğer yana “ilkel/barbarı”, bir yana “akıl”ı, diğer yana “beden”i, bir yana “kültürlü” olanı diğer yana “yabani” olanı koyarken yaptığımız anlam oluşturma çabası sorunlu bir çaba. Çünkü bütün bu ikili karşıtlıkların temellendiği yerde adeta özsel bir ilk karşıtlık karşımıza çıkıyor o da erkek-kadın karşıtlığı. Çünkü anlam oluşturmak için ihtiyacımız varmış gibi duran bütün bu ikili karşıtlıkların pozitif/olumlu anlamlar yüklenen birincisi erkeğe atfedilenler üzerinden tanımlanırken, negatif/olumsuz anlamlar yüklenen ikincisi kadınlara atfedilenler üzerinden tanımlanıyor. Biliyorsunuz çoğunlukla doğa kadına atfedilen metaforlarla açıklanır. Doğa yabani olandır, yani evcil olmayan, tekinsiz olan, bütün onu akılla/bilimle anlama açıklama çabalarını boşa çıkaracak gizemler taşıyan, dolayısıyla evcilleştirilmesi, denetlenmesi, keşfedilmesi vs. gerektirir. Daha iyi açıklamak için İngilizcedeki “*agriculture*” kavramınının anlamını hatırlatayım. “Tarım/ziraat” anlamına gelen *agriculture* sözcüğü toprağı kültürlemek, ekmek, biçmek, disipline etmek anlamlarına gelmektedir. Hadi şimdi buna cevap verin bunu kim yapar?

Beyaz-siyah karşıtlığı da böyle bir karşıtlık. Beyaz sözcüğünün taşıdığı olumlu anlamlara karşılık siyaha atfettiklerimizi düşünün. “Karaborsa”, “kara gün”, “kara talih” kavramlarında olduğu gibi. Bu karşıtlık siyah/kara aleyhine bütün taşıdığı bütün yan anlamlarıyla hemen hemen bütün dillerde mevcut bir karşıtlık ve sömürgecilik sonrası akademik çalışmalar ırk olarak siyahlara atfedilenlerin ya da her toplumdaki siyahlar yerine konuların (etnik, dinsel

azınlıklar, engelliler vb) nasıl örtük olarak kadına atfedilen sıfatlarla nitelendiklerine dair birçok örnek veriyor. İkili karşıtlıklar sisteminin Batı metafiziği denen düşünce sisteminin içinde şekillenip, hegemonik hale geldiği ölçüde bizim zihniyet dünyamızın da bir parçası haline gelen bir başka karşıtlığı ise, “Batı ve Doğu” karşıtlığıdır. Bir an için Batı medyasının Filistin meselesine nasıl yaklaştığını hatırlayalım. İsraililerin ve Filistinlilerin nasıl temsil edildiklerini hatırlayalım. Çatışmaların gerginliğin tırmandığı her durumda, İsrail saldırılarını ya da Filistinli bir intihar eyleminin gerçekleştiği durumlarda karşımıza çıkan bir yanda duruma çok hakim görünen takım elbiseleri içerisindeki İsraili politikacılar, komutanlar diğer yanda toz toprak içindeki evlerden yaşayan, koşuşturan, bağırıp çağıran, birbirini öldüren Filistinliler. Filistin sonuna ilişkin bütün imgelerimizin bu görüntüler üzerinden kurulduğu durumda ortaya çıkan mevcut “gelişmiş Batılı-İsrail(li) ile “geri-kalmış Doğulu-Arap” imgelerimizle örtüşen bir fotoğraf oluyor.

Bir başka örnek İngiliz medyası üzerine gerçekleştirilen bir başka akademik çalışmadan. Bu sözünü ettiğim Batılı-Doğulu karşıtlığına benzer bir temsil örneği ile, medyanın Thatcher İngilteresi’nde aylarca devam eden grevler sırasında işverenler ile işçilere yaklaşımında karşılaşıyoruz. Bir yandan hep tertemiz, tıraşlı, temiz giysili ve kendilerinden emin halleriyle soğuk kanlı demeçler verirken gösterilen işverenler, diğer yanda uykusuz, endişeli, öfkeli darmadağın halleriyle temsil edilen işçiler. Öyleki tıpkı İsrail-Filistin örneğinde olduğu gibi bir süre sonra üst üste biriken bu imgeler ortalama izleyiciyi farkında olmadan tekinsiz, ne yapacağı kestirilemeyenler yerine, kararlılığı, aklı vb. temsil edenlerden yana bir tavır içine sokabilir.

Bir başka karşıtlık ise “akıl” ve “beden” karşıtlığı. Sanki aklımız ve bedenimiz ayrıymışlar gibi kurulan bir başka karşıtlıkla karşı karşıyayız. Aklımıza o bütün yüce şeyleri temsil ederken, bedenimize bütün zayıflıklarımızı, kontrol edemediğimiz içgüdüleri vb. temsil eden bir karşıtlık ile yaklaşıyoruz. Özetle söylersem, bütün bunları yan yana koyduğumuzda ortaya çıkan tabloda Batı(lı), medeni, kültür(lü), akıl(lı) erkeğe işaret ederken, Doğu(lu), barbar, (tekinsiz) doğa, beden kadına işaret ediyor. Başka ifadeyle karşıtlıkların bu tarafındaki erkeğe işaret ederken, “öteki” tarafına atılan tekinsiz, zaptedilemez, duygusal, tam da bu nedenle kontrol edilmesi, disiplin altına alınması gereken kadına işaret edecek şekilde kullanılıyor.

Sanki bütün bu kurgular ya da anlam dünyamızı kuran karşıtlıklar bir ilksel/özel karşıtlık halinde kurulan kadın-erkek karşıtlığı üzerine temellendiriliyor.

Yine buradan devam edeyim. Batılı bilim akılcı-pozitivist bilim anlayışı içerisinde bilme ve açıklama ile görme/tanıklık etme arasında doğrudan ilişki kurulmaktadır. Öyle ya, bu yine bu hegemonik anlayış içerisinde gördüğümüzü “bilmiş” sayarız kendimizi. Bunun popüler ifadesi şöyle olabilir örneğin: bir olayın “gerçekliğini” anlatmak için “televizyonda gördüm” diyebiliriz. Bu arada hemen ekleyeyim, görmekle-bilmek arasındaki ilişki aynı zamanda görülenin/bilinenin kontrol edilebileceği varsayımına da dayanır. Bildiğimiz/gördüğümüzden daha az korkarız. Bu nedenle örneğin Batılı imgelemde Doğu atfedilen bilinmezliği, gizemi, tam da bu nedenle onda bulunan tekinsizliği hep bedenini gözden saklayan giysileriyle ya da büsbütün görünmezliğiyle Batılı erkek gözün nüfus ve kontrole edemediği bir alanda kalan “kafes arkasında tutulan”, Harem’deki veya hamamdaki kadın simgelemiştir.

Bunu başka biçimde anlatayım. Mahmut Mutman’ın bir makalesinde Birinci Körfez Savaşı’nın hemen öncesindeki Batı medyasının Saddam’ı nasıl temsil ettiği karşılaştırılıyor. *Newsweek*’in kapağına “Saddam on the Rops” diye bir başlık atılmış ve karşımıza sadece gözleri görünecek şekilde yüzünün gerisi saklanmış bir Saddam fotoğrafı çıkarılıyor. Bu da akla hemen şunu düşündürüyor insana: Acaba bu tekinsiz, vahşi, barbar Saddam’ın Batılı gözden sakladığı ne? Hangi nükleer bombaları saklıyor? Hatırlayın Birinci Körfez Savaşı’nda da 2003 yılındaki Irak işgali öncesinde de kamuoyunu savaşa hazırlamak için söylenen şey hep Saddam’ın bir şeyler sakladığıydı. Mutman aynı sıralarda yayınlanan *Time* dergisi kapağındaki fotoğrafı da almış makalesine. Burada da yine Saddam’ın sadece gözlerinin görüldüğü bir başka kapak tasarımı ile karşı karşıya kalıyoruz. Şimdi bütün bunları Irak’ın işgalinden sonra Saddam’ın “bir inde” (Türkiye’deki gazeteler böyle başlıklar atmışlardı). yakalandığı zaman televizyonda ve gazetelerde karşımıza çıkan görüntülerle birleştirelim. Saddam karşımıza tıpkı bir kadın gibi çıkarılıyor değil mi? Tekinsiz, ne zaman ne yapacağı bilinmez ama bir o kadar da korkak bir kadın...Öyleki “yabani bir hayvan gibi saklandığı ininde yakalanıyor, erkek gibi savaşırken bile değil”.

Buradan Türkiye’de güncelliğini yıllardır koruyan başka bir tartışmaya geçmek üzere konuşmamın başında ileri sürdüğüm iddiayı bir kez daha tekrarlayayım. Medya tarafından erkeğin akıl ile/üzerinden Kadının beden ile/üzerinden temsil edildiğini söylemişim. Sonrada bunu Batı metafiziğinin temellendiği ikili karşıtlıklar dizgesi içinde erkeğin akılla, usla özdeşleştirilirken kadın bedenle özdeşleştirilmesiyle ilgili olduğunu açıklamaya çalıştım. Burada yeri gelmişken, Türkiye’deki türban tartışmasının da aslında kadın bedeni üzerine, erkekler tarafından yapılan bir tartışma olduğunu, bu tartışmada İslamcı ataerkil zihniyetle

laik ataerkil zihniyetin aslında bütün o kavgaları içerisinde birbiriyle örtüşen bir tavır sergilediklerini, “tekinsiz” ve “tehlikeli” sayılan kadın bedeninin erkek tarafından kontrol edilmesi gereken bir şey olduğu noktasında birleştiklerini düşündüğümü de ekleyeyim.

Erkek/Akıl-Kadın/Beden karşıtlığının gündelik hayatımıza yansımaları üzerine düşünmeye devam edelim. Ataerkil zihniyetin de temelini oluşturan bu ikili karşıtlıklar dizisi içerisinde kadının beden ile özdeşleştirilmesi bu ölçüde de erkek egemenliğinin müdahale alanı sayılmasının bir diğer –korkunç- tezahürü daha var. Erkek-egemen zihniyetin “kendi kadını/bedenini” bir müdahale alanı olarak görüp, “onu döven de seven de ben olurum” tavrının bir uzantısı karşımıza en vahim haliyle savaşlar sırasında çıkıyor. “Öteki” erkeği yenmenin, aşağılamanın “en etkili” yolu, “öteki-erkeğin kadını”nın bedenine tecavüze dönüşüyor. Yugoslavya’yı bölünmeye götüren süreçte Bosnalı kadınlara yapılmış olanlar belleklerimizde çok taze. Bu tecavüzlerle ele geçirilmek istenen ya da savunulan toprağın bir timsali haline getirilen kadın bedeni üzerinden gerçekleşen bir trafiğe tanık oluyoruz. Kadın bedeninin adeta bir arazi, bir mülk, üzerinde her türlü disipline edici pratiğin uygulanacağı bir mücadelenin/sahipliğin konusu/nesnesi haline getirildiğini görüyoruz.

Bu genel geçer zihniyet örgüsünün yeniden üretildiği mecralardan birisi ve en önemlisi de medya. Unutmayalım medya dediğimiz de sonuçta toplumun bir parçası olan çalışanlardan oluşan bir yapıdan söz ediyoruz. Yani sorgulamadıkları sürece zihinsel dünyaları hâkim düşünce yapısı içerisinde örgütlenmiş, kadın-erkek algıları da bunun içerisinde gelişmiş programcılar, haberciler, senaryo yazarları vb.’den söz ediyoruz. Dolayısıyla medyanın “temsil (siyaset)i” dediğimizde kast ettiğimiz “gerçeklik rejimi”, hegemonik ataerkil zihinsel durumun bir ürünü ya da yeniden-üreticisi. O zaman şunu soralım. Acaba bu durum kaçınılmaz mı? Örneğin medyada çalışan kadınların sayısı artacak olsa bu durum değişebilir mi? Nitekim kadın inisiyatifiyle kurulmuş olan *Mediz*’in (Medya İzleme) yaptığı ve “Medyada Cinsiyetçiliğe Son!” başlığıyla iki dilde yayınlanan kitabın verilerine göre medyada çalışan kadınların oranı artmakla birlikte, bu oran halkla ilişkiler ve reklamcılık bölümlerinde çalışanları saymazsanız hala daha %12 civarındadır. Reklamcılık ve halkla ilişkileri dışarıda tuttum, çünkü bunlar medyada en fazla “kadın mesleği” olarak sayılan birimler. Çünkü buralar biraz da medya şirketlerinin vitrinleri olarak görülüyor. Vitrinde de malum kadınlar yer alır.

Şimdi medyadaki kadın temsillerine daha yakından bakalım. Konuşmamın bundan sonraki bölümünde proje danışmanlığını yaptığım BİA (Bağımsız İletişim Ağı) için hazırladığımız *Kadın Odaklı Habercilik* kitabımdan örneklerle sürdüreceğim. Ancak peşinen söyleyeyim, bu kitap bir çok akademisyen, gazeteci arkadaşımın ortak emeğinin ürünü.

Kadın olmak her zaman kadından yana olmak anlamına gelmiyor bunu bir çok örnek dolayısıyla biliyoruz. Margaret Thatcher, Tansu Çiller, Condoleezza Rice da kadın, ama kadınlar için kadın odaklı politikalar ürettiklerini söyleyebilecek durumda hiç değiliz. Burada medya sektörünün içinde yer alan ancak benim çok saygı duyduğum çalışmalara imza atmış bir kadın senaryo yazarından işittiğimi sizlerle paylaşmak istiyorum. Yaptıkları dizinin raytingi düştüğünde, kadın yapımçı onlardan “hemen bir tecavüz sahnesi eklemelerini” istiyor. Çünkü tecavüz rayting yapıyor. Yani medyada kadınların sayısının artması çok önemli olsa da bu tek başına bir çözüm değil. Çünkü kadın olmak kadın bilincine sahip olmayı garantilemiyor. Ayrıca, medya sektörünün rekabetçi yapısının belirlediği koşullar içerisinde kadın hakları ihlali, cinsiyetçilik, ayrımcılık yapmayan bir dil geliştirmek kolay değil. Oysa unutmayalım kadınların çok yoğun olarak şiddete maruz kaldıkları bir dünyada yaşıyoruz. İstatistiklere göre sadece eğitimsiz, yoksul, ekonomik gücü olmayan kadınlar şiddet görmüyor, bütün sınıflardan kadınlar şiddetin çeşitli biçimleriyle karşılaşıyorlar. Medyada tecavüzün temsilini izlenirliği artırmanın bir yöntemi olarak gördüğü ölçüde kadına yönelik bu şiddetin yeniden-üretimine, meşrulaşmasına, doğallaşmasına katkıda bulunur.

Dolayısıyla medyanın kadınları temsilinde önemli bir sorun var. Kadınlar çoğunlukla ya fail ya da mağdur olarak temsil ediliyorlar. Her iki halde de bedenleri üzerinden, bedenleri ile. Tecavüze uğrayan kadınlarla ilgili gazete, televizyon haberlerini hatırlayın hemen. Bunların nasıl haberleştirildiklerini. Ben İstanbul’da bir parkta sabah koşusunu yaparken tecavüze uğrayan bir kadınla ilgili haber yapılırken, onun albümünden çalınan bikinili fotoğrafın kullanıldığı bir haberi hatırlıyorum hemen burada.

Gelelim kadınların medyada temsil edilmemeleri sorununa. Biz BİA (Bağımsız İletişim Ağı) olarak Medyada kadınların nasıl temsil edildiğine dair 2004’te bir ay süren bir izleme çalışması yaptık. Sadece gazete ve haberlerin tarandığı bu çalışma, kadınlarla ilgili haberlerin sadece %9.8 oranında kaldığını gösterdi. Bunun anlamı, bu haberlerin çoğunun “fail” ya da “mağdur” kadınlarla ya da “ünlü” kadınlarla ilgili haberler olduğunu bildiğimize göre, kadınların olumlu rol modelleriyle hiç temsil edilmemeleridir. Buna Kadın Odaklı Habercilik

kitabımızdaki çalışmalardan birinde karşılaşacağınız deyimle literatürde buna “sembolik yok edilme” denilmektedir.

“Yemeğin altını yaktı, dayak yedi”, “Komşudan geç geldi, hastanelik oldu”, “Büyük ihmal! Çocukları evde bıraktı, ölümlerine neden oldu”, “Üvey anne dehşeti!” Bunlar benim hemen şimdi uydurduğum haber başlıkları. Ama eminim size hiç de “uydurma” gibi gelmemiştir. Çünkü aramaya kalksak bu haber başlıklarının benzerlerinden yüzlerce bulabiliriz. Şimdi kadına yönelik şiddetin bu türden başlıklarla nasıl doğallaştırıldığını görelim. “Yemeğin altını yaktı, dayak yedi”, “Komşudan geç geldi, hastanelik oldu” gibi başlıklarda fark edeceksiniz “özne” yok, failin kim olduğunu okuyamıyoruz, ama mağdurun kim olduğunu anlıyorsunuz. Çoğunlukla da gözleri kapatılmış ya da kapatılmamış fotoğraflarıyla onların sergilendiklerini de görüyoruz. Bunlar gibi, “kadınların %30’u şiddet görüyor” ifadesi de masum değil, çünkü şiddet gösteren özneyi, faili saklayan bir ifade bu. Erkek olan öznenin saklanması ayrımcı bir yaklaşıma eşlik eden bir zihniyetin ürünü ve o ölçüde de sorunlu.

Hürriyet gazetesi “Eviçi şiddete son” kampanyasıyla son yıllarda kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda bir bilinçlilik yaratmaya çalışan kampanya yürütüyor. Ancak gazeteye baktığımızda yan yana iki haberden birisinde bu duyarlılıkla ve kampanyanın logosu kullanılarak yapılan bir haberle karşılaşırken, diğesinde tipik bir kadın hakları ihlali yapıldığını görüyoruz. Şimdi yine Kadın Odaklı habercilik kitabımızda yer alan Eser Köker imzalı yazıdan aldığım şu sayfaya ve fotoğraflarına bakalım. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü yapılan bir haberde, kadınların kutlamalarıyla ilgili şöyle bir başlık atılıyor. “HADEP mitingi gibi...”. Erkek politikacıların bu günle ilgili verdiği demeçler sıralanmış, 8 Mart’la ilgili başka hiçbir –olumlu- haber yok. Oysa yine aynı sayfada sinema oyuncusu genç bir kadının yarı giyinik fotoğrafı ve ilgili bütünüyle bağlam dışı fotoğrafıyla karşılaşıyoruz. Aynı gün Ekonomi sayfasında yer alan bir başka haber de petrolde fiyat artışıyla ilgili ama nedense fotoğraf olarak yarım sayfa olmak üzere elinde petrol pompası tutan yine yarı-giyinik bir kadın fotoğrafı kullanılmış.

Devam ediyorum. Biliyorsunuz F tipi cezaevlerini protesto etmek amacıyla hapishanelerde açlık grevleri yapıldı ve bu politikadan geri adım atılmaması sonucunda pek çok siyasal mahkum hayatını kaybetti ya da bir daha iyileşemeyecek ölçüde sağlığını kaybetti. İktidarın bu konuyla ilgili olarak tek yaptığı ise açlık grevlerinin yapıldığı hapishanelere ironik biçimde “Hayata Dönüş Operasyonu” olarak adlandırılan silahlı müdahalelerde bulunmak oldu,

sonuçta da açlık grevlerinde ölenlerden daha çok kimse hayatını kaybetti. Bu operasyonun hemen ertesi günü yayınlanan *Hürriyet* gazetesi'nin konuyla ilgili başlığı ise şöyle: “Devlet girdi!” Şimdi sizi erkek-egemenliğini yeniden üreten dil içinde bu başlığın taşıdığı yanıtlarla baş başa bırakıyorum. Sadece “kadınlara yönelik temsil siyaset(i)nin kadın bedeni üzerinden işlediği” biçimindeki iddiamı tekrarlamakla yetiniyorum.

Kıbrıs'ta hatırlarsınız, Rum bir genç, sınırı geçmeye çalışmış ve Türk bayrağının asılı olduğu direğe tırmandığında da vurularak öldürülmüştü. O dönemki Başbakanımız da bir kadındı. Kendisinin Kıbrıs gazetelerine yolladığı mesajda “Sınırlarımız onurumuzdur, ona dokundurtmayız” diyerek cinayeti meşrulaştırıyor, sonrada cümlesine “Sınırlarımızı zorlayarak delmeye cüret edenler...” biçiminde başlayan bir tehdit ile devam ediyordu. Bu haberi yapan Kıbrıs gazetesi ayrıca, “...ağzında esrarlı sigarası, kirli elleriyle bayrağımıza uzanan Solomo'nun resmi” verilerek ve “Bu rezilliğin bedelini canıyla ödedi” şeklinde bir yorumda bulunuyordu. Bu örneklerle dikkatinizi yine erkek-egemen dilin kadın bedeni üzerinden yeniden-üretiminde medyanın oynadığı role yeninde çekmiş oldum sanırım.

Devam edeyim. Bu örnekte de kadınla doğrudan ilgili hiçbir öge yok. *Türkiye* gazetesinin spor sayfasında yapılan bir yorum bu. Sadece futbol sayfalarından alışkın olduğumuz söylemin en pornografik örneklerinden biriyle karşılaşıyoruz. Şöyle deniliyor “Tam beklediğim futbolu buldum, sertlikse sertlik, çatır çatır ve kemik sesleri arasında... Anlatmayla olacak gibi değildi. 5 numaranın golü, Ivankof'un gözünü çıkardı, iğne deliğinden geçirdi topu, sonra şelale gibi akmaya başladı Galatasaray... Bu arada çok istekli bir gece yaşayan Lincoln'un bir türlü dikey kalamadığının, hep çimlerle öpüşmek zorunda kaldığının da altını çizelim. Açık oynayan, içeri gömülmeyen, topunu mertçe oynayan rakiplerine karşı...” Yine sizi kadın bedeni üzerinden gerçekleşen bir trafiğin anlatısıyla baş başa bırakıyorum.

Sonuç olarak özetleyeyim. Medyanın temsil siyaset(i) kadınları yeterince temsil etmemek biçiminde, temsil edildiklerinde ise bedenleri üzerinden/bedenleri ile temsil edilmeleri biçiminde işliyor. Bunu anlamı kadınların sürekli olarak hak ihlaline uğramaları, maruz kaldıkları ayrımcılıkların yeniden-üretilmesi, meşrulaştırılması, iletişim hakkından mahrum bırakılmaları demek. Bütün bunlar kadınları televizyonda iletişim hakkından alıkoyar.

Peki bütün bunlara karşı ne yapılabilir? Kanımca “medyada kadının temsil (siyaset)i” dediğimizde medya sahiplerinin, izleyici olarak bizlerin ve siyasa yapımcılarının, gazetecilerin özetle hepimizin sorumluluk alanına giren bir sorundan söz ediyoruz. Bu konuda gazete patronlarının, gazetecilerin sorumluluğu kuşkusuz çok fazla, ama izleyiciler olarak bizim de sorumluluğumuz var. Ben bu noktada Umberto Eco’nun hep tekrarladığım bir ifadesine yeniden başvurmak istiyorum. Diyor ki Eco: “Her izleyici televizyonunun karşısında oturduğu koltuktan başlayarak bir gerilla mücadelesi vermeli”. Yani hepimiz bu mücadelenin bir parçası olabiliriz ya da olmalıyız.